

Oldřich Rejnuš

FINANČNÍ

TRHY

GRADA®

Fio banka

4., aktualizované a rozšířené vydání

Když jsou trhy posedlé euforií,
zůstáváme střízliví.

Když svět propadá panice z finanční krize,
zachováváme chladnou hlavu.

Když potřebujete poradit s financemi,
jsme tu pro vás.

Hypotéky, investice nebo pojištění,
ať už jste zaměstnanec, student, miliardář nebo ministr,
s Partners můžete mluvit kdykoli o čemkoli.

Zkroťte své
finance!

Oldřich Rejnuš

FINANČNÍ

TRHY

4., aktualizované a rozšířené vydání

Grada Publishing, a.s.

*Nakladatelství děkuje za podporu při vydání knihy společností:
Fio banka, a.s.
Partners Financial Services, a.s.*

Prof. Ing. Oldřich Rejnuš, CSc.

Finanční trhy

4., aktualizované a rozšířené vydání

TIRÁŽ TIŠTĚNÉ PUBLIKACE:

Kniha je monografie

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 5628. publikaci

Odborná recenze:

Prof. Ing. Eva Horvátová, CSc.
Prof. Ing. Lumír Kulhánek, CSc.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

Grafická úprava a sazba prof. Ing. Oldřich Rejnuš, CSc., Milan Vokál
Počet stran 760
Čtvrté vydání, Praha 2014
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Oldřich Rejnuš, 2014
© Grada Publishing, a.s., 2014
Cover Photo © fotobanka allphoto

ISBN 978-80-247-3671-6

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE:

ISBN 978-80-247-9407-5 (ve formátu PDF)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být re-produkována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

OBSAH

Úvod	33
SUMMARY	34
VORWORT	35
ВВЕДЕНИЕ	36
KAPITOLA 1	
FINANČNÍ TRHY, JEJICH VYMEZENÍ A FUNKCE V EKONOMICE	37
1 Úvod do teorie finančních trhů	38
1.1 Historický vývoj peněz	38
1.2 Finanční systém a jeho funkce	40
1.3 Vzájemné vztahy ekonomického a finančního systému	41
1.3.1 Základní toky v ekonomickém systému	41
1.3.2 Základní druhy trhů působících v ekonomickém systému	44
1.4 Možné způsoby externího financování ekonomických subjektů	48
1.4.1 Přímé financování	49
1.4.2 Polopřímé financování	50
1.4.3 Nepřímé financování	50
2 Podstata investic a základní způsoby jejich členění	52
2.1 Reálné a finanční investice	52
2.1.1 Reálné investice	53
2.1.2 Finanční investice	53
2.1.2.1 Vymezení reálných a finančních aktiv	54
2.1.2.1.1 Druhy finančních aktiv	54
2.1.2.1.2 Proces tvorby finančních aktiv	56
2.2 Přímé a portfoliové investice	60
2.2.1 Přímé investice	60
2.2.2 Portfoliové investice	60
3 Členění finančního trhu	60
3.1 Peněžní trh	61
3.1.1 Trh krátkodobých úvěrů	62
3.1.2 Trh krátkodobých cenných papírů	62
3.2 Kapitálový trh	62
3.2.1 Trh dlouhodobých úvěrů	63
3.2.2 Trh dlouhodobých cenných papírů	63
3.3 Trhy s cizími měnami	64
3.3.1 Trhy devizové	64
3.3.2 Trhy valutové	64
3.4 Trhy drahých kovů	64

4	Struktura trhu cenných papírů	65
4.1	Trhy primární a sekundární.....	65
4.1.1	Primární trhy cenných papírů	66
4.1.2	Sekundární trhy cenných papírů.....	66
4.2	Trhy veřejné a neveřejné	66
4.2.1	Veřejné trhy cenných papírů.....	67
4.2.1.1	Veřejné trhy primární	67
4.2.1.2	Veřejné trhy sekundární.....	67
4.2.1.2.1	Veřejné sekundární organizované trhy	67
4.2.1.2.1.1	Trhy burzovní	67
4.2.1.2.1.2	Organizované trhy mimoburzovní	68
4.2.1.2.2	Veřejné sekundární neorganizované trhy.....	68
4.2.2	Neveřejné (smluvní) trhy cenných papírů.....	68
4.2.2.1	Neveřejné trhy primární	69
4.2.2.2	Neveřejné trhy sekundární	69
5	Efektivnost fungování finančních trhů	69
5.1	Ideální (dokonalý) trh.....	69
5.2	Efektivní trh.....	70
5.3	Reálný trh	70
6	Faktory integrace jednotlivých segmentů finančního trhu.....	70
6.1	Aktuální podmínky na finančním trhu	70
6.2	Spekulace, resp. „hedging“	71
6.3	Arbitráž	71

KAPITOLA 2

FINANČNÍ INSTITUCE, JEJICH PRODUKTY A SLUŽBY.....73

1	Kategorizace subjektů působících ve finančním sektoru.....	74
1.1	Teoretické členění finančních institucí	74
1.2	Systemizace finančních institucí používaná v praxi	75
2	Bankovní instituce.....	77
2.1	Centrální banka	78
2.1.1	Funkce centrální banky	78
2.1.1.1	Makroekonomická funkce centrální banky	78
2.1.1.1.1	Měnová /monetární/ politika	79
2.1.1.1.2	Emitování hotovostních peněz	79
2.1.1.1.3	Devizová činnost	79
2.1.1.2	Mikroekonomická funkce centrální banky.....	79
2.1.1.2.1	Regulace obchodních bank a provádění bankovního dohledu.....	80
2.1.1.2.2	Působení jako „banka bank“	81
2.1.1.2.3	Působení jako „banka státu“ (vlády).....	81
2.1.1.2.4	Reprezentace státu v měnové oblasti	81
2.1.2	Nástroje měnové politiky centrální banky	82

2.1.2.1	Nepřímé nástroje monetární regulace	82
2.1.2.1.1	Diskontní nástroje.....	82
2.1.2.1.1.1	Diskontní úvěry	83
2.1.2.1.1.2	Reeskontní úvěry.....	84
2.1.2.1.1.3	Lombardní úvěry.....	84
2.1.2.1.2	Obchody na volném trhu	84
2.1.2.1.2.1	Nákupy a prodeje cenných papírů.....	85
2.1.2.1.2.2	Repo obchody a reverzní repo obchody	85
2.1.2.1.3	Povinné minimální rezervy	86
2.1.2.1.4	Konverze a swapy cizích měn	87
2.1.2.1.5	Devizové intervence	88
2.1.2.2	Přímé nástroje monetární regulace	89
2.1.2.2.1	Pravidla likvidity	89
2.1.2.2.2	Úvěrové kontingenty	89
2.1.2.2.3	Úrokové limity (úrokové stropy)	90
2.1.2.2.4	Povinné vklady	90
2.2	Obchodní banky	90
2.2.1	Funkce obchodních bank	90
2.2.2	Zásady činnosti obchodních bank	91
2.2.3	Vymezení pojmů bankovní operace, bankovní obchody a bankovní produkty... 92	
2.2.3.1	Bankovní operace.....	92
2.2.3.2	Bankovní obchody.....	92
2.2.3.3	Bankovní produkty.....	93
2.2.4	Druhy bankovních produktů.....	93
2.2.5	Úvěrové bankovní produkty.....	93
2.2.5.1	Teoretické aspekty systemizace bankovních úvěrů.....	94
2.2.5.2	Standardní úvěrové produkty obchodních bank	98
2.2.5.2.1	Peněžní úvěry.....	98
2.2.5.2.1.1	Kontokorentní úvěry	98
2.2.5.2.1.2	Lombardní úvěry.....	99
2.2.5.2.1.3	Eskontní úvěry.....	100
2.2.5.2.1.4	Osobní a spotřebitelské úvěry	101
2.2.5.2.1.5	Emisní úvěry.....	101
2.2.5.2.1.6	Hypoteční úvěry.....	102
2.2.5.2.2	Závazkové úvěry a záruky.....	102
2.2.5.2.2.1	Bankovní záruky	102
2.2.5.2.2.2	Akceptační úvěry	103
2.2.5.2.2.3	Avalové úvěry	103
2.2.5.2.3	Speciální finančně úvěrové produkty	104
2.2.5.2.3.1	Faktoring.....	104
2.2.5.2.3.2	Forfaiting.....	104
2.2.5.2.3.3	Finanční leasing	105

2.2.5.2.4	Syntetické úvěrové bankovní produkty	105
2.2.5.2.4.1	Kreditní (úvěrové) karty	106
2.2.5.2.4.2	Úvěry spadající do produktů bankopojištění.....	106
2.2.6	Investiční bankovní produkty	106
2.2.6.1	Bankovní vklady (depozita)	107
2.2.6.1.1	Vklady na bankovních účtech.....	107
2.2.6.1.1.1	Vklady vedené na běžných účtech	107
2.2.6.1.1.2	Vkladové (depozitní) účty	108
2.2.6.1.2	Vklady na vkladních knížkách	109
2.2.6.1.3	Speciální druhy úsporných vkladů.....	109
2.2.6.1.3.1	Spoření účelová	110
2.2.6.1.3.2	Majetková spoření	110
2.2.6.1.3.3	Podřízené vklady.....	110
2.2.6.1.3.4	Spoření spojená se životním pojištěním	110
2.2.6.2	Bankovní dluhopisy	111
2.2.6.2.1	Depozitní certifikáty	111
2.2.6.2.2	Depozitní směnky	111
2.2.6.2.3	Bankovní obligace	112
2.2.6.2.4	Hypoteční zástavní listy (hypoteční obligace)	112
2.2.6.3	Ostatní druhy bankovních produktů.....	112
2.2.7	Bankovní obchody komerčních bank na mezibankovním trhu	112
2.2.7.1	Mezibankovní obchody uzavírané mezi obchodními bankami	113
2.2.7.2	Mezibankovní obchody mezi obchodními bankami a bankou centrální	114
2.2.8	Obchody komerčních bank s vlastními cennými papíry na sekundárním trhu ..	114
2.3	Nebankovní spořitelní instituce.....	115
2.3.1	Spořitelní a úvěrní družstva.....	115
2.3.2	Další nebankovní spořitelní instituce	116
2.4	Ostatní instituce bankovního sektoru	116
3	Nebankovní instituce sektoru investičních služeb	116
3.1	Obchodníci s cennými papíry	117
3.1.1	Brokerské společnosti	117
3.1.2	Dealerské společnosti	117
3.2	Investiční společnosti	118
3.3	Investiční fondy.....	119
3.3.1	Investiční fondy kolektivního investování	119
3.3.2	Hedgeové fondy, resp. investiční fondy kvalifikovaných investorů	120
3.4	Penzijní společnosti a penzijní fondy.....	121
3.4.1	Penzijní (důchodové) spoření.....	122
3.4.2	Doplňkové penzijní (důchodové) spoření	123
3.5	Burzy, resp. regulované organizované trhy	123
3.5.1	Systemizace burz podle předmětného zaměření jejich činnosti.....	124
3.5.1.1	Burzy cenných papírů.....	124

3.5.1.2	Burzy devizové	125
3.5.1.3	Burzy komoditní	125
3.5.2	Členění burz z hlediska časové prodlevy ve vypořádání obchodů	125
3.5.2.1	Burzy promptní (spotové)	125
3.5.2.2	Burzy termínové	126
4	Instituce sektoru pojišťovnictví	126
4.1	Pojišťovny	127
4.1.1	Rozdělení pojišťoven z hlediska šíře zaměření jejich činnosti.....	128
4.1.1.1	Pojišťovny specializované	128
4.1.1.2	Pojišťovny univerzální.....	128
4.1.2	Rozdělení pojišťoven z hlediska jejich právní formy.....	128
4.1.2.1	Pojišťovny s právní formou akciových společností	128
4.1.2.2	Vzájemné pojišťovny	128
4.1.2.3	Státní, resp. veřejnoprávní pojišťovny	129
4.1.3	Rozdělení pojišťoven z hlediska předmětného zaměření jejich činnosti	129
4.1.3.1	Pojišťovny působící v odvětví životních pojištění	129
4.1.3.1.1	Pojištění pro případ smrti	130
4.1.3.1.2	Pojištění pro případ dožití	130
4.1.3.1.3	Smíšené životní pojištění	130
4.1.3.1.3.1	Kapitálové životní pojištění	130
4.1.3.1.3.2	Investiční životní pojištění	131
4.1.3.2	Pojišťovny působící v odvětví neživotních pojištění	132
4.1.3.2.1	Pojištění úrazová	132
4.1.3.2.2	Komerční zdravotní pojištění	132
4.1.3.2.3	Pojištění majetková	133
4.1.3.2.4	Pojištění odpovědnostní	133
4.2	Zajišťovny	133
5	Další licencované subjekty finančního systému	134
5.1	Licencované instituce podnikatelského zaměření	134
5.1.1	Provozovatelé vypořádacích systémů	134
5.1.2	Tiskárny cenných papírů.....	135
5.1.3	Ratingové agentury	135
5.1.4	Zpracovatelé bankovek a mincí.....	135
5.2	Instituce účelově zřizované státem.....	135
5.2.1	Instituce regulace a dohledu.....	136
5.2.2	Subjekty nezbytné pro fungování finančního systému	136
5.2.3	Státní fondy	137
5.2.4	Ostatní státní instituce	137
5.3	Licencované (resp. registrované) profese fyzických osob.....	137
6	Ostatní subjekty působící ve finančním sektoru	138
6.1	Nelicencované právnícké osoby	138
6.1.1	Organizované mimoburzovní trhy.....	138

6.1.2	Nebankovní faktoringové, forfaitingové a leasingové společnosti	139
6.1.3	Účelově zřizované neziskové organizace.....	139
6.2	Nelicencované fyzické osoby	139
7	Finanční konglomeráty	140
8	Nadnárodní finanční instituce	141
9	Mezinárodní finanční instituce	142

KAPITOLA 3

ÚROKOVÉ SAZBY A JEJICH VÝZNAM V EKONOMICE

143

1	Funkce úrokových sazeb ve finančním a ekonomickém systému	144
2	Teorie úrokových sazeb	145
2.1	Klasická teorie úrokových sazeb	145
2.2	Úroková teorie preference likvidity	149
2.3	Úroková teorie zapůjčitelných fondů.....	153
2.4	Úroková teorie racionálního očekávání	158
3	Vzájemné vazby jednotlivých druhů úrokových sazeb	159
3.1	Úrokové sazby vyhlášené centrální bankou	159
3.2	Mezibankovní úrokové sazby	160
3.3	Tržní úrokové sazby	161
3.3.1	Základní tržní („prime rate“) úrokové sazby.....	162
3.3.2	Standardní tržní úrokové sazby	162
4	Mechanismus regulace úrokových sazeb	162

KAPITOLA 4

KLÍČOVÉ FAKTORY FUNGOVÁNÍ FINANČNÍHO TRHU

163

1	Vymezení termínu „investice“ a jejich základní charakteristika	164
2	Všeobecné předpoklady investiční aktivity	164
2.1	Bohatství.....	165
2.2	Kvalita investičního prostředí.....	166
3	Faktory individuální investiční strategie	166
3.1	Výnosnost.....	167
3.1.1	Hodnocení výnosnosti finančních investic.....	167
3.1.2	Statické hodnocení výnosnosti finančních investic.....	169
3.1.2.1	Ukazatele nominální výnosnosti	169
3.1.2.1.1	Jednotlivé druhy (dílčích) výnosů	169
3.1.2.1.1.1	Běžné výnosy	170
3.1.2.1.1.2	Kapitálové výnosy.....	171
3.1.2.1.2	Celkový výnos	171
3.1.2.1.3	Míra celkového výnosu, resp. výnosové procento.....	172
3.1.2.2	Ukazatele reálné výnosnosti.....	175
3.1.3	Dynamické metody hodnocení výnosnosti finančních investic.....	176
3.1.3.1	Hodnota peněz v čase	176

3.1.3.2	Současná a budoucí hodnota investic	177
3.1.3.2.1	Podstata úročení a odúročení (diskontování)	177
3.1.3.2.2	Diskontování vícenásobných „cash flow“ získaných v budoucnosti	181
3.1.3.3	Funkční podstata dynamických metod hodnocení výnosnosti finančních investic	184
3.1.3.4	Nejvýznamnější faktory ovlivňující velikost odúročitele, resp. úročitele	186
3.1.3.5	Způsoby použití dynamických metod v procesu investičního rozhodování	189
3.1.3.5.1	Metoda čisté současné hodnoty	189
3.1.3.5.2	Metoda vnitřní míry výnosu (metoda vnitřního výnosového procenta)	198
3.2	Rizikovitost	201
3.2.1	Druhy investičního rizika	201
3.2.1.1	Riziko změn tržní úrokové míry (resp. úrokových sazeb)	202
3.2.1.2	Riziko inflační	202
3.2.1.3	Riziko událostí	202
3.2.1.4	Riziko insolvence, resp. případného úpadku emitenta	202
3.2.1.5	Riziko ztráty likvidity předmětného investičního instrumentu	203
3.2.1.6	Riziko měnové	203
3.2.1.7	Riziko právní	203
3.2.1.8	Riziko operační	203
3.2.1.9	Riziko vlastností (resp. smluvních ustanovení) jednotlivých investičních nástrojů	203
3.2.2	Predikce rizikovitosti finančních investic	204
3.2.2.1	Určování rizikovitosti prostřednictvím subjektivních odhadů	204
3.2.2.2	Určování rizikovitosti prostřednictvím statistických nástrojů	204
3.2.3	Diverzifikace investičního portfolia	207
3.3	Likvidita	209
4	Vzájemná provázanost jednotlivých investičních faktorů	210
4.1	Rozhodování při souběžném uvažování výnosnosti, rizikovitosti a likvidity	211
4.1.1	Uvažování faktorů rizikovitosti a likvidity při použití metody čisté současné hodnoty	211
4.1.2	Uvažování faktorů rizikovitosti a likvidity při použití metody vnitřní míry výnosu	216

KAPITOLA 5

ZÁKLADNÍ DRUHY FINANČNÍCH INVESTIČNÍCH INSTRUMENTŮ.....217

1	Finanční nástroje investičního a neinvestičního charakteru	218
1.1	Finanční investiční instrumenty	218
1.2	Finanční instrumenty neinvestiční povahy	218
2	Základní druhy investičních instrumentů	219
2.1	Klasické investiční nástroje	219
2.1.1	Základní druhy finančních investičních instrumentů	220
2.1.2	Základní druhy reálných investičních instrumentů	222
2.2	Termínové derivátové instrumenty	223

2.3	Cenné papíry „majetkových“ investičních a podílových fondů.....	223
2.4	Strukturované produkty	223
3	Aspekty právního vymezení cenných papírů.....	225

KAPITOLA 6

KLASICKÉ FINANČNÍ INVESTIČNÍ INSTRUMENTY..... 227

1	Vymezení klasických investičních cenných papírů.....	228
1.1	Členění klasických investičních cenných papírů z hlediska délky jejich životnosti	228
1.1.1	Cenné papíry peněžního trhu	228
1.1.2	Cenné papíry kapitálového trhu	229
1.2	Členění klasických investičních cenných papírů podle majetkové podstaty.....	229
1.2.1	Majetkové cenné papíry	229
1.2.2	Dluhové (dlužní) cenné papíry.....	230
2	Podnikové (korporační, akcie).....	230
2.1	Základní druhy akcií	230
2.1.1	Kmenové akcie	231
2.1.1.1	Členění kmenových akcií z hlediska s nimi spojených hlasovacích práv	232
2.1.1.2	Členění kmenových akcií z hlediska práv jejich majitelů na dividendu.....	232
2.1.1.3	Členění kmenových akcií z hlediska jejich vazby na základní kapitál společnosti.....	233
2.1.2	Prioritní (preferenční) akcie	233
2.1.2.1	Členění prioritních akcií podle dividendových práv jejich držitelů.....	234
2.1.2.2	Členění prioritních akcií z hlediska s nimi spojených zvláštních druhů práv	235
2.1.2.3	Další druhy prioritních akcií	236
2.1.3	Ostatní druhy akcií, resp. cenných papírů akcie nahrazujících	236
2.2	Fundamentální akciová analýza	237
2.2.1	Globální /makroekonomická/ akciová analýza	239
2.2.1.1	Reálný výstup ekonomiky.....	240
2.2.1.2	Fiskální politika	240
2.2.1.3	Peněžní nabídka.....	241
2.2.1.4	Úrokové sazby.....	241
2.2.1.5	Inflace	242
2.2.1.6	Příliv, resp. odliv zahraničního kapitálu.....	243
2.2.1.7	Kvalita investičního prostředí.....	243
2.2.1.7.1	Schodky a nerovnováha	243
2.2.1.7.2	Cenové regulace a černý trh	243
2.2.1.7.3	Ekonomické a politické šoky.....	244
2.2.1.7.4	Korupce, hospodářská kriminalita a právní systém	244
2.2.2	Odvětvová (oborová) analýza.....	244
2.2.2.1	Citlivost odvětví na hospodářský cyklus	245
2.2.2.1.1	Odvětví cyklická.....	245
2.2.2.1.2	Odvětví neutrální	245

2.2.2.1.3	Odvětví anticyklická	245
2.2.2.2	Tržní struktura odvětví	246
2.2.2.3	Způsoby státní regulace v odvětví	246
2.2.2.4	Perspektivy budoucího vývoje odvětví	246
2.2.3	Analýza jednotlivých akciových společností a jimi emitovaných akcií	246
2.2.3.1	Dividendové diskontní modely	249
2.2.3.1.1	Konstrukční podstata dividendových diskontních modelů	249
2.2.3.1.2	Dividendové diskontní modely s nulovým růstem	252
2.2.3.1.3	Jednostupňové dividendové diskontní modely s konstantním růstem (poklesem)	253
2.2.3.1.4	Vícetupňové (lineární) dividendové diskontní modely	256
2.2.3.2	Ziskové modely	258
2.2.3.2.1	Konstrukční podstata ziskových modelů	258
2.2.3.2.2	Ziskové modely s nulovým růstem	260
2.2.3.2.3	Jednostupňové ziskové modely s konstantním růstem	261
2.2.3.2.4	Vícetupňové ziskové modely složeného růstu	264
2.2.3.3	Bilanční modely	264
2.2.3.3.1	Bilanční model vycházející z nominálních hodnot akcií	265
2.2.3.3.2	Bilanční model založený na účetní hodnotě akcie	265
2.2.3.3.3	Bilanční model založený na substanční hodnotě akcie	266
2.2.3.3.4	Bilanční model založený na likvidační hodnotě akcie	266
2.2.3.3.5	Bilanční model založený na reprodukční hodnotě akcie	267
2.2.3.3.6	Bilanční model založený na substituční hodnotě akcie	267
2.2.3.4	Finanční analýza podniku	267
2.2.3.4.1	Vertikální analýza (procentní rozbor)	269
2.2.3.4.2	Horizontální analýza (analýza trendů)	270
2.2.3.4.3	Analýza poměrových ukazatelů	270
2.2.3.4.3.1	Ukazatele rentability (výnosnosti)	271
2.2.3.4.3.2	Ukazatele zadluženosti	273
2.2.3.4.3.3	Ukazatele likvidity	274
2.2.3.4.3.4	Ukazatele aktivity	276
2.2.3.4.3.5	Ukazatele tržní hodnoty firmy	277
2.2.3.5	Bonitní modely	282
2.2.3.5.1	Rychlý test	283
2.2.3.5.2	Index bonity	284
2.2.3.5.3	Další druhy bonitních modelů	286
2.2.3.6	Bankrotní modely	286
2.2.3.6.1	Altmanovy bankrotní modely (Z-score)	286
2.2.3.6.2	Taflerův bankrotní model	289
2.2.3.6.3	Další druhy bankrotních modelů	290
2.2.3.7	Metody mezipodnikového srovnávání	290
2.2.3.7.1	Ranking podniků podle (jednoho) vybraného ukazatele	291

2.2.3.7.2	Metoda jednoduchého (resp. váženého) součtu pořadí	292
2.2.3.7.3	Metoda jednoduchého (resp. váženého) podílu	294
2.2.3.7.4	Bodovací metoda	296
2.2.3.7.5	Další metody vzájemného srovnávání podniků	298
2.2.4	Spolehlivost výsledků získaných metodami fundamentální akciové analýzy ...	298
2.3	Technická analýza	300
2.3.1	Teoretická východiska technické analýzy	301
2.3.1.1	Dowova teorie.....	301
2.3.1.1.1	Základní poznatky Dowovy teorie.....	301
2.3.1.1.2	Problémové oblasti Dowovy teorie	304
2.3.1.2	Teorie Elliottových vln	304
2.3.1.2.1	Základní rámec Elliottových vln	305
2.3.1.2.2	Hierarchická struktura Elliottových vln	306
2.3.1.2.3	Základní charakteristika idealizovaných impulzních a korekčních vln	307
2.3.1.2.4	Idealizovaná představa o jednotlivých impulzních a korekčních (pod)vlnách	308
2.3.1.2.5	Reálné impulzní a korekční (pod)vlny	309
2.3.1.2.6	Problémové oblasti teorie Elliottových vln	310
2.3.2	Grafická analýza.....	310
2.3.2.1	Základní druhy grafů.....	311
2.3.2.1.1	Čárové (liniové) grafy	311
2.3.2.1.2	Čárkové (sloupkové) grafy.....	312
2.3.2.2	Analýza vzestupných a sestupných trendů	314
2.3.2.2.1	Hladiny podpory a odporu	315
2.3.2.2.2	Trendové linie	317
2.3.2.2.3	Trendové kanály	318
2.3.2.2.4	Procenta návratu	321
2.3.2.3	Analýza grafických formací.....	322
2.3.2.3.1	Reverzní formace	323
2.3.2.3.1.1	Formace vrchol a dno.....	323
2.3.2.3.1.2	Zaoblený vrchol a zaoblené dno (tzv. talířky)	324
2.3.2.3.1.3	V-Formace (tzv. špičky)	324
2.3.2.3.1.4	Formace dvojitý vrchol a dvojité dno	325
2.3.2.3.1.5	Formace trojitý vrchol a trojité dno	326
2.3.2.3.1.6	Formace hlava a ramena.....	326
2.3.2.3.1.7	Formace diamant.....	327
2.3.2.3.1.8	Formace (reverzní) obdélník	328
2.3.2.3.2	Konsolidační formace	329
2.3.2.3.2.1	Formace vlajka	329
2.3.2.3.2.2	Formace praporek	330
2.3.2.3.2.3	Formace konsolidační hlava a ramena.....	330
2.3.2.3.2.4	Trojúhelníkové formace	331

2.3.2.3.2.5	Formace pokračující (upevňující) obdélník.....	334
2.3.2.3.3	Mezery.....	335
2.3.2.3.3.1	Formace běžná mezera.....	335
2.3.2.3.3.2	Formace prolamující mezera.....	336
2.3.2.3.3.3	Formace pádící mezera.....	337
2.3.2.3.3.4	Formace mezera z vyčerpání.....	337
2.3.2.3.3.5	Ostrov zvratu.....	338
2.3.2.4	Speciální grafické techniky.....	339
2.3.2.4.1	Point & Figure graf.....	339
2.3.2.4.2	Svíčkový graf.....	342
2.3.2.4.3	Candle Volume graf.....	344
2.3.2.5	Problémy praktické využitelnosti grafické analýzy.....	344
2.3.3	Analýza založená na technických indikátorech.....	345
2.3.3.1	Technické indikátory používané k analýze jednotlivých akciových titulů.....	345
2.3.3.1.1	Klouzavé průměry.....	345
2.3.3.1.1.1	Jednoduchý klouzavý průměr.....	346
2.3.3.1.1.2	Vážený klouzavý průměr.....	348
2.3.3.1.1.3	Exponenciální klouzavý průměr.....	348
2.3.3.1.1.4	Způsoby praktického použití klouzavých průměrů.....	349
2.3.3.1.2	Pásmová analýza.....	352
2.3.3.1.2.1	Procentní pásma.....	352
2.3.3.1.2.2	Bollingerova pásma.....	353
2.3.3.1.2.3	Pásy klouzavých průměrů.....	355
2.3.3.1.3	Oscilátory.....	355
2.3.3.1.3.1	„Momentum“.....	355
2.3.3.1.3.2	„Rate of Change“ /ROC/.....	356
2.3.3.1.3.3	„Relative Strength Index“ /RSI/.....	357
2.3.3.1.3.4	„Moving Average Convergence Divergence“ /MACD/.....	359
2.3.3.1.4	Cenově objemové a objemové indikátory.....	360
2.3.3.1.4.1	Indikátor „Balance objemu“ /OBV/.....	360
2.3.3.1.4.2	Indikátor „Money Flow Index“ /MFI/.....	362
2.3.3.1.4.3	Indikátor „Volume Rate-of-change“ /VROC/.....	363
2.3.3.2	Technické indikátory celkového trhu.....	364
2.3.3.2.1	Indikátory založené na vývoji kurzů akcií příslušného akciového trhu.....	364
2.3.3.2.1.1	Indikátor „Advance-Decline Line“ [ADL].....	364
2.3.3.2.1.2	Indikátor „Advance-Decline Ratio“ [ADR].....	365
2.3.3.2.1.3	Indikátor „Advance-all Ratio“ [AAR].....	365
2.3.3.2.1.4	Indikátor „New High-New Low Ratio“.....	366
2.3.3.2.2	Indikátory založené na vývoji zobchodovaných objemů akcií na příslušném trhu.....	366
2.3.3.2.2.1	Indikátor „Upside-Downside Volume Line“.....	366
2.3.3.2.2.2	Indikátor „Upside-Downside Volume Ratio“.....	367

2.3.3.2.3	Psychologické indikátory	367
2.3.3.2.3.1	Indikátor neúplných jednotek obchodování	368
2.3.3.2.3.2	Indikátor krátkých (prázdných) prodejů	368
2.3.3.2.3.3	Indikátor nejaktivnějších akcií	369
2.3.3.2.3.4	Indikátor poměru prodejních a kupních opcí	369
2.3.3.2.3.5	Index důvěry	369
2.3.3.2.3.6	Další druhy psychologických indikátorů	370
2.3.3.3	Využitelnost technických indikátorů v investiční praxi	370
2.3.4	Omezení technické analýzy a specifika jejího použití	371
2.4	Psychologická analýza	372
2.4.1	Keynesova spekulativní rovnovážná hypotéza	372
2.4.2	Kostolanyho burzovní psychologie	373
2.4.3	Teorie spekulativních bublin	376
2.4.3.1	Krachy na akciových trzích a jejich důsledky	377
2.4.3.1.1	Velký krach na New Yorkské burze v letech 1929–1931	378
2.4.3.1.2	Krach na americkém akciovém trhu v roce 1987	380
2.4.3.1.3	Krach japonského akciového trhu v roce 1990	381
2.4.3.1.4	Krach amerického trhu NASDAQ v roce 2000	382
2.4.3.1.5	Celosvětový propad akciových trhů v roce 2008	382
2.4.3.2	Nejvýznamnější faktory způsobující prudké poklesy na akciových trzích	388
2.4.4	Drasnarova koncepce psychologické analýzy	392
3	Dluhové cenné papíry (dluhopisy)	393
3.1	Model zapůjčitelných fondů	393
3.2	Základní druhy dluhopisů	396
3.2.1	Krátkodobé dluhopisy peněžního trhu	396
3.2.2	Dlouhodobé dluhopisy (obligace)	397
3.2.2.1	Členění obligací z hlediska ohraničenosti jejich životnosti, resp. délky splatnosti	398
3.2.2.2	Členění obligací podle výnosů plynoucích z jejich držby	399
3.2.2.3	Členění obligací podle způsobů jejich splacení	402
3.2.2.4	Členění obligací z hlediska zajištěnosti finančních nároků jejich držitelů	403
3.2.2.5	Členění obligací z hlediska zvláštních práv emitenta nebo jejich držitelů	404
3.2.2.6	Obligace s dalšími druhy specifických vlastností	406
3.2.2.7	Členění obligací z hlediska jejich denominace a upisování na domácích a zahraničních trzích	406
3.3	(Fundamentální) analýza dluhopisů	408
3.3.1	Globální /makroekonomická/ dluhopisová analýza	409
3.3.1.1	Reálný výstup ekonomiky	409
3.3.1.2	Fiskální politika	411
3.3.1.3	Peněžní nabídka	412
3.3.1.4	Úrokové sazby	412
3.3.1.5	Inflace	413
3.3.1.6	Příliv, resp. odliv zahraničního kapitálu	414

3.3.1.7	Kvalita investičního prostředí.....	415
3.3.2	Analýza jednotlivých emisí dluhopisů	415
3.3.2.1	Úročení dluhopisů z hlediska délky jejich splatnosti	415
3.3.2.2	Kategorizace dluhopisů podle druhu jejich emitenta	416
3.3.2.2.1	Podnikové /korporační/ obligace	416
3.3.2.2.2	Bankovní obligace	417
3.3.2.2.3	Komunální obligace	417
3.3.2.2.4	Státní obligace	417
3.3.2.3	Analýza rizikivosti jednotlivých emitentů dluhopisů	418
3.3.2.4	Faktor likvidity dluhopisů	420
3.3.2.5	Vzájemné působení jednotlivých faktorů při formování úrokových sazeb dluhopisů	421
3.3.2.6	Výpočet vnitřní (současné) hodnoty základních druhů dluhopisů	422
3.3.2.6.1	Výpočet vnitřní (současné) hodnoty fixně úročených kuponových obligací	422
3.3.2.6.2	Výpočet vnitřní (současné) hodnoty variabilně úročených kuponových obligací	424
3.3.2.6.3	Výpočet vnitřní (současné) hodnoty diskontovaných obligací	426
3.3.2.6.4	Výpočet vnitřní (současné) hodnoty dalších druhů obligací	427
4	Vývoj na trzích cenných papírů v průběhu hospodářského cyklu	427
5	Obchodování akcií a dluhopisů na primárních a sekundárních trzích	430
5.1	Základní způsoby spekulace	431
5.1.1	Spekulace na vzestup kurzu.....	431
5.1.2	Spekulace na pokles kurzu.....	433
5.2	Emitování cenných papírů a jejich uvádění do oběhu	434
5.2.1	Obecné zásady pro emitování veřejně obchodovatelných cenných papírů	434
5.2.2	Způsoby uvádění nově emitovaných, veřejně obchodovatelných cenných papírů do oběhu	437
5.2.2.1	Prodej nově emitovaných cenných papírů za předem určenou cenu	437
5.2.2.2	Tendr.....	438
5.2.2.3	Aukce.....	438
5.3	Obchodování cenných papírů na veřejných sekundárních trzích.....	438
5.3.1	Burzovní obchodování akcií	439
5.3.1.1	Funkce obchodního systému burzy	439
5.3.1.1.1	Segmentace burzovních trhů.....	440
5.3.1.1.2	Druhy burzovních obchodních systémů	440
5.3.1.1.2.1	Obchodní systém řízený příkazy	441
5.3.1.1.2.2	Obchodní systém s centrální příkazovou knihou	441
5.3.1.1.2.3	Obchodní systém řízený cenou	442
5.3.1.1.2.4	Obchodní systém řízený kotacemi	442
5.3.1.1.2.5	Aukční obchodní systém	442
5.3.1.1.2.6	Aukční obchodní systém s jednotnou cenou	443
5.3.1.1.3	Druhy burzovních příkazů.....	443
5.3.1.1.4	Bezpečnostní mechanismy burzovního obchodování	445

5.3.1.1.4.1	Omezení povolených kurzových pohybů	445
5.3.1.1.4.2	Přerušení obchodování	446
5.3.1.1.4.3	Zamezení programového obchodování	446
5.3.1.1.4.4	Stanovení pohotovostních pravidel	447
5.3.1.1.4.5	Monitorování mimořádných kurzových a objemových změn	447
5.3.1.1.4.6	Povinné zveřejňování obchodů s cennými papíry vlastního podniku	448
5.3.1.2	Funkce informačního systému burzy	448
5.3.1.2.1	Průběžné informace o vývoji obchodování cenných papírů během obchodního dne	448
5.3.1.2.2	Informace o denních uzavíracích kurzech a zobchodovaných objemech cenných papírů	449
5.3.1.2.3	Akciové burzovní indexy	449
5.3.1.2.3.1	Výběrové a souhrnné akciové burzovní indexy	449
5.3.1.2.3.2	Cenově vážené a hodnotově vážené akciové burzovní indexy	450
5.3.1.2.3.3	Akciové burzovní indexy s nezapočítávanými a započítávanými dividendami	451
5.3.1.2.3.4	Členění akciových burzovních indexů z hlediska jejich mezinárodního významu	452
5.3.1.2.3.5	Globální akciové indexy	454
5.3.1.2.3.6	Indexy volatility	455
5.3.1.2.3.7	Indexy investičních strategií	457
5.3.1.2.4	Ostatní burzovní informace	457
5.3.1.3	Vypořádávání burzovních obchodů	458
5.3.2	Veřejné obchodování dluhopisů	460
5.3.2.1	Specifické odlišnosti obchodování obligací	461
5.3.2.2	Dluhopisové indexy	461
6	Obchodování cizích měn	462
6.1	Devizový trh	463
6.1.1	Charakteristika spotového devizového trhu	463
6.1.2	Měnové páry	464
6.1.3	Účastníci obchodování na spotovém devizovém trhu	465
6.1.4	Specifika obchodování na spotovém devizovém trhu	468
6.2	Valutový trh	471
7	Investice do drahých kovů	472
7.1	Investice do zlata	472
7.1.1	Vymezení (fyzického) investičního zlata	473
7.1.2	Nejvýznamnější držitelé fyzického zlata	474
7.1.3	Specifika obchodování se zlatem	475
7.2	Investice do stříbra	476
7.3	Investice do platiny	477
7.4	Investice do palladia	478

KAPITOLA 7

TERMÍNOVÉ DERIVÁTOVÉ INSTRUMENTY 479

1	Vymezení promptních a termínových obchodů.....	480
1.1	Promptní obchody	480
1.2	Termínové obchody	480
2	Základní druhy termínových derivátových instrumentů.....	482
2.1	Členění termínových kontraktů podle vlastností a obchodovatelnosti	482
2.2	Členění termínových kontraktů podle podkladových aktiv.....	483
3	Pevné termínové kontrakty typu forward a futures.....	484
3.1	Kontrakty typu forward.....	485
3.1.1	Základní druhy forwardových kontraktů podle podkladových aktiv	487
3.1.1.1	Úrokové forwardy	487
3.1.1.1.1	Kontrakty typu „Forward-Forward Agreement“	488
3.1.1.1.2	Forwardy na dluhové cenné papíry	488
3.1.1.1.3	Kontrakty typu „Forward Rate Agreement“	488
3.1.1.2	Měnové forwardy	491
3.1.1.3	Akciové forwardy	492
3.1.1.4	Komoditní forwardy.....	492
3.1.1.5	Úvěrové forwardy	492
3.1.2	Nestandardní druhy forwardových smluv	492
3.2	Kontrakty typu futures.....	493
3.2.1	Vztah mezi vývojem kurzu futures a vývojem spotového kurzu jeho podkladového aktiva.....	493
3.2.2	Specifika burzovního obchodování futures instrumentů.....	496
3.2.3	Nejvýznamnější druhy futures instrumentů	498
3.2.3.1	Úrokové futures	498
3.2.3.1.1	Futures na dluhové cenné papíry	499
3.2.3.1.2	Futures na úrokovou sazbu	499
3.2.3.2	Měnové futures.....	499
3.2.3.3	Akciové futures.....	500
3.2.3.4	Indexové futures	500
3.2.3.5	Komoditní futures	500
3.2.4	Praktické příklady spekulace a hedgingu prostřednictvím futures instrumentů.....	501
4	Swapové kontrakty.....	503
4.1	Standardizované swapové kontrakty.....	504
4.1.1	Úrokové swapy	505
4.1.1.1	Úrokové swapy založené na výměně fixních a variabilních úrokových plateb.....	506
4.1.1.2	Úrokové swapy založené na výměně odlišně stanovených variabilních úrokových plateb	507
4.1.2	Měnové swapy.....	507

4.1.2.1	Měnové swapy založené na výměně pevných úrokových plateb	508
4.1.2.2	Měnové swapy založené na výměně pevných a variabilních úrokových plateb	508
4.1.2.3	Měnové swapy založené na výměně dvou různých druhů variabilních úrokových plateb	509
4.1.3	Devizové swapy	509
4.2	Nestandardní swapové kontrakty	509
4.3	Vzájemné kombinace swapových kontraktů	510
5	Opční instrumenty	511
5.1	Základní druhy opčních instrumentů („Plain Vanilla“ opce)	512
5.1.1	Kupní a prodejní opce	512
5.1.1.1	Kupní opce	512
5.1.1.2	Prodejní opce	512
5.1.2	Opce evropské a opce americké	513
5.1.2.1	Evropské opce	513
5.1.2.2	Americké opce	513
5.1.3	Nejvýznamnější charakteristické vlastnosti „Plain Vanilla“ opcí	513
5.1.3.1	Vztahy mezi „Plain Vanilla“ opcemi a jejich podkladovými aktivy	513
5.1.3.2	Vnitřní a časová hodnota opcí	517
5.1.3.3	Kryté a nekryté opce	518
5.1.3.4	Finanční páka a zajišťovací poměr	519
5.1.4	Oceňování „Plain Vanilla“ opcí	520
5.1.5	Kombinace opcí	522
5.1.5.1	Opční kombinace typu straddle	522
5.1.5.2	Jiné příklady opčních kombinací	524
5.1.6	Burzovní obchodování opcí	524
5.1.7	Základní druhy opčních instrumentů podle podkladových aktiv	527
5.1.7.1	Úrokové opce	528
5.1.7.1.1	Opce na dluhové cenné papíry	528
5.1.7.1.2	Další druhy úrokových opcí	528
5.1.7.2	Měnové opce	528
5.1.7.3	Akciové opce	528
5.1.7.4	Indexové opce	529
5.1.7.5	Komoditní opce	529
5.1.7.6	Úvěrové opce	529
5.2	Exotické opce	530
5.2.1	Exotické opce založené na kombinování vlastností evropských a amerických opcí	531
5.2.1.1	Bermudské opce	531
5.2.1.2	Kanárské opce	531
5.2.2	Exotické opce s nestandardní závislostí své hodnoty na podkladovém aktivu	532
5.2.2.1	Asijské opce	532

5.2.2.1.1	„Average Price“ a „Average Strike“ opce	532
5.2.2.1.1.1	„Average Price“ opce	532
5.2.2.1.1.2	„Average Strike“ opce	534
5.2.2.1.2	Další vlastnosti asijských opcí	534
5.2.2.2	„Lookback“ opce	535
5.2.2.2.1	„Fixed-strike Lookback“ opce	535
5.2.2.2.2	„Floating-strike Lookback“ opce	535
5.2.2.2.3	„Perpetual American Lookback“ opce	536
5.2.2.3	„Shout“ opce	536
5.2.2.4	„Ladder“ opce	537
5.2.2.5	Bariérové opce	538
5.2.2.5.1	„Knock-in“ a „Knock-out“ bariérové opce	538
5.2.2.5.1.1	„Knock-in“ bariérové opce	539
5.2.2.5.1.2	„Knock-out“ bariérové opce	539
5.2.2.5.2	Opce s jednou, resp. se dvěma bariérami	540
5.2.2.5.2.1	Jednobariérové opce	540
5.2.2.5.2.2	Opce se dvěma bariérami	540
5.2.2.5.3	Reverzní bariérové opce	540
5.2.2.5.4	„Partial-time“ bariérové opce	541
5.2.2.5.5	Pařížské opce	541
5.2.2.5.6	„Soft“ bariérové opce	542
5.2.2.5.7	Bariérové opce se dvěma podkladovými aktivy	542
5.2.2.5.7.1	Jednobariérové opce se dvěma podkladovými aktivy	542
5.2.2.5.7.2	Dvoubariérové opce se dvěma podkladovými aktivy	543
5.2.2.5.8	Další modifikace bariérových opcí	543
5.2.2.6	Binární opce	543
5.2.2.6.1	(Standardní) druhy binárních opcí	543
5.2.2.6.1.1	„Cash-or-nothing“ opce	544
5.2.2.6.1.2	„Asset-or-nothing“ opce	545
5.2.2.6.2	„One-touch“ a „No-touch“ binární opce	545
5.2.2.6.2.1	„One-touch“ binární opce	546
5.2.2.6.2.2	„No-touch“ binární opce	546
5.2.2.6.3	Další modifikace binárních opcí	547
5.2.2.7	Pásmové opce	547
5.2.2.7.1	Pásmové opce evropského typu	548
5.2.2.7.2	Pásmové opce amerického typu	548
5.2.2.8	„Fader“ opce	549
5.2.2.8.1	„Fade-in“ opce	549
5.2.2.8.2	„Fade-out“ opce	549
5.2.2.8.3	Další modifikace „Fader“ opcí	550
5.2.2.9	„Step-up“ a „Step-down“ opce	551
5.2.2.9.1	„Step-up“ opce	552

5.2.2.9.2	„Step-down“ opce	552
5.2.3	Exotické opce s více podkladovými aktivy.....	552
5.2.3.1	„Basket“ opce	552
5.2.3.2	Opce na cenové rozpětí podkladových aktiv	553
5.2.3.2.1	„Spread“ opce.....	553
5.2.3.2.2	Opce úvěrového rozpětí	554
5.2.3.3	Opce na výměnu podkladových aktiv	555
5.2.3.4	„Rainbow“ opce	555
5.2.3.5	„Outperformance“ opce	557
5.2.4	Exotické opce s dalšími nestandardními (doplňujícími) vlastnostmi.....	558
5.2.4.1	„Chooser“ opce.....	558
5.2.4.1.1	Jednoduché chooser opce	559
5.2.4.1.2	Komplexní chooser opce	559
5.2.4.2	Prodloužitelné opce	559
5.2.4.2.1	„Holder extendible“ opce	559
5.2.4.2.2	„Writer extendible“ opce.....	559
5.2.4.3	Předčasně ukončitelné opce	559
5.2.4.3.1	„Game“ opce, resp. „Israeli“ opce.....	560
5.2.4.3.2	„Termination“ opce.....	560
5.2.4.4	Opce s odloženými platbami	560
5.2.4.4.1	„Deferred payment“ opce.....	560
5.2.4.4.2	„Deferred premium“ opce	560
5.2.4.5	Podmíněné opce	561
5.2.4.5.1	„Contingent payout“ opce	561
5.2.4.5.2	„Contingent premium“ opce	561
5.2.4.5.2.1	„Path-independent“ opce	561
5.2.4.5.2.2	„Path-dependent“ opce.....	561
5.2.4.6	„Quanto“ opce.....	562
5.2.5	Další druhy exotických opčních instrumentů	563
5.2.5.1	Opční listy.....	563
5.2.5.2	Opční instrumenty vytvářené řetězením opcí	564
5.2.5.2.1	Opční instrumenty „Cap“, „Floor“, resp. „Collar“	565
5.2.5.2.1.1	Opční kontrakty typu „Cap“.....	565
5.2.5.2.1.2	Opční kontrakty typu „Floor“	569
5.2.5.2.1.3	Opční kontrakty typu „Collar“	570
5.2.5.3	„Cliquet“ opce	571
5.2.5.3.1	„Cliquet“ opce s jednorázovým vyplacením.....	572
5.2.5.3.2	„Cliquet“ opce s postupným vyplacením.....	572
5.2.5.4	„Swing“ opce.....	572
5.2.5.5	Další druhy exotických opcí.....	573
6	Syntetické termínové derivátové instrumenty	574
6.1	Syntetické termínové derivátové instrumenty první generace.....	574

6.1.1	Swapy úvěrového selhání	574
6.1.1.1	(Standardní) swapy úvěrového selhání	576
6.1.1.2	Košové swapy úvěrového selhání	578
6.1.1.2.1	Košové swapy úvěrového selhání vázané na první úvěrovou událost	578
6.1.1.2.2	Košové swapy úvěrového selhání vázané na více úvěrových událostí	579
6.1.1.2.3	Košové swapy úvěrového selhání s omezenou velikostí možné ztráty	579
6.1.1.2.4	Další konstrukce košových swapů úvěrového selhání	579
6.1.1.3	Binární swapy úvěrového selhání	580
6.1.1.4	Navyšovací swapy úvěrového selhání	580
6.1.1.5	Zrušitelné swapy úvěrového selhání	580
6.1.1.6	Podmíněné swapy úvěrového selhání	580
6.1.2	Swapy veškerých výnosů	581
6.1.2.1	(Standardní) swapy veškerých výnosů	581
6.1.2.2	Košové swapy veškerých výnosů	583
6.1.2.3	Indexové swapy veškerých výnosů	583
6.1.3	Akciové default swapy	584
6.1.3.1	(Standardní) akciové default swapy	584
6.1.3.2	Košové akciové default swapy	585
6.2	Syntetické termínové derivátové instrumenty druhé generace	585
6.2.1	Pevné (nepodmíněné) syntetické termínové derivátové instrumenty druhé generace	585
6.2.1.1	Kontrakty typu „Forward na swap“	586
6.2.1.2	Kontrakty typu „Forward na opci“	586
6.2.2	Podmíněné (opční) syntetické termínové derivátové instrumenty druhé generace	587
6.2.2.1	Opce na termínové kontrakty typu „forward“	587
6.2.2.2	Opce na „futures“ instrumenty	588
6.2.2.2.1	Podstata burzovního obchodování opcí na futures	588
6.2.2.2.2	Členění opcí na futures z hlediska druhu podkladových aktiv	590
6.2.2.3	Swapce (opce na swap)	590
6.2.2.4	Opce na opce, resp. na různé druhy opčních instrumentů	592
6.2.2.4.1	Opce na opce (složené opce)	592
6.2.2.4.2	Opce na další druhy opčních instrumentů	594
6.3	Syntetické termínové derivátové instrumenty vyšších generací	594

KAPITOLA 8

CENNÉ PAPIRY MAJETKOVÝCH INVESTIČNÍCH A PODÍLOVÝCH FONDŮ..... 595

1	Vymezení majetkových investičních a podílových fondů	596
2	„Klasické“ investiční a podílové fondy kolektivního investování	596
2.1	Cenné papíry investičních fondů kolektivního investování	597
2.1.1	Specifika uzavřených investičních fondů kolektivního investování	598
2.1.2	Specifika otevřených investičních fondů kolektivního investování	598
2.2	Cenné papíry podílových fondů kolektivního investování	598

2.2.1	Specifika uzavřených podílových fondů kolektivního investování	599
2.2.2	Specifika otevřených podílových fondů kolektivního investování	599
2.3	Základní faktory investiční strategie při kolektivním investování	600
2.3.1	Předmětné zaměření investic	600
2.3.1.1	Fondy akciové	601
2.3.1.2	Fondy peněžního trhu.....	601
2.3.1.3	Fondy dlouhodobých dluhopisů (obligací)	601
2.3.1.4	Fondy reálných aktiv.....	602
2.3.1.5	Fondy smíšené	602
2.3.1.6	Fondy fondů (střešní fondy).....	602
2.3.1.7	Další druhy fondů kolektivního investování	603
2.3.2	Tuzemská, resp. zahraniční orientace investic.....	604
2.3.3	Způsob nakládání s hospodářským výsledkem	604
2.3.3.1	Fondy důchodové (příjmové).....	604
2.3.3.2	Fondy růstové	604
2.3.3.3	Fondy vyvážené	605
2.3.4	Aktivní, resp. pasivní správa portfolia	605
2.3.4.1	Fondy s aktivní správou portfolia	605
2.3.4.2	Fondy s pasivní správou portfolia	605
2.3.4.3	Možné omezení doby existence fondu	605
2.3.5	Úroveň státní regulace a dohledu.....	606
2.3.5.1	Standardní fondy kolektivního investování	606
2.3.5.2	Speciální fondy kolektivního investování	606
2.3.6	Další investiční faktory.....	606
3	„Exchange Traded Funds“	607
3.1	Základní charakteristika „Exchange Traded Funds“	607
3.2	Druhy „Exchange Traded Funds“	610
3.2.1	„Exchange Traded Funds“ standardních vlastností	610
3.2.1.1	Indexové ETF s úplnou fyzickou replikací	611
3.2.1.2	Indexové ETF s částečnou fyzickou replikací.....	611
3.2.1.3	Indexové ETF se syntetickou replikací	611
3.2.2	„Exchange Traded Funds“ specifických vlastností	611
3.2.2.1	Pákové „Exchange Traded Funds“	612
3.2.2.2	„Bullish“ a „Bearish“ „Exchange Traded Funds“	612
3.2.2.3	Další druhy „Exchange Traded Funds“	612
4	Hedgeové fondy, resp. fondy kvalifikovaných investorů	612

KAPITOLA 9

STRUKTUROVANÉ PRODUKTY 615

1	Základní vymezení strukturovaných produktů	616
2	Strukturované vklady	618
3	Strukturované dluhové cenné papíry	620

3.1	Strukturované dluhopisy	621
3.1.1	Členění strukturovaných dluhopisů podle druhů podkladových aktiv	621
3.1.2	Členění strukturovaných dluhopisů podle jejich charakteristických vlastností .	621
3.1.2.1	(Standardní) strukturované dluhopisy.....	622
3.1.2.1.1	Strukturované dluhopisy s garancí emitenta na vyplacení zaručeného výnosu	623
3.1.2.1.2	Strukturované dluhopisy s garancí emitenta na navrácení investované částky	624
3.1.2.1.3	Strukturované dluhopisy s částečnou garancí emitenta na splacení investované částky	625
3.1.2.2	Vyměnitelné (strukturované) dluhopisy.....	626
3.1.2.2.1	(Standardní) vyměnitelné dluhopisy	626
3.1.2.2.2	Reverzní vyměnitelné dluhopisy.....	627
3.1.2.2.2.1	Základní konstrukce reverzních vyměnitelných dluhopisů	628
3.1.2.2.2.2	Složitější konstrukce reverzních vyměnitelných dluhopisů.....	631
3.1.2.2.3	Povinně vyměnitelné dluhopisy	633
3.1.2.3	Zvláštní druhy strukturovaných dluhopisů	634
3.1.2.3.1	Inflačně vázané dluhopisy	634
3.1.2.3.2	Další možné druhy strukturovaných dluhopisů.....	634
3.2	Investiční (strukturované) certifikáty	635
3.2.1	Základní charakteristika investičních certifikátů	635
3.2.2	Druhy investičních certifikátů.....	636
3.2.2.1	Členění investičních certifikátů podle druhů podkladových aktiv.....	636
3.2.2.1.1	Investiční certifikáty s jednoduchými podkladovými aktivy	636
3.2.2.1.2	Indexové certifikáty	636
3.2.2.1.3	„Basket certifikáty“	637
3.2.2.1.3.1	Strategické certifikáty	637
3.2.2.1.3.2	Tematické certifikáty	637
3.2.2.2	Členění investičních certifikátů podle výnosově rizikového profilu	638
3.2.2.2.1	„Plain-Vanilla“ certifikáty	638
3.2.2.2.2	Exotické certifikáty.....	639
3.2.2.2.2.1	„Garantované certifikáty“	639
3.2.2.2.2.2	„Discount certifikáty“	640
3.2.2.2.2.3	„Airbag certifikáty“	641
3.2.2.2.2.4	„Bonus certifikáty“	642
3.2.2.2.2.5	„Sprint certifikáty“	643
3.2.2.2.2.6	„Outperformance certifikáty“	644
3.2.2.2.2.7	Další druhy exotických certifikátů	645
3.2.2.3	Členění investičních certifikátů podle časové ohraničenosti jejich životnosti ...	646
3.2.2.3.1	Investiční certifikáty s pevně stanoveným termínem splatnosti	646
3.2.2.3.2	Časově neohraničené investiční certifikáty	646
3.2.3	Obchodování investičních certifikátů a jejich další specifické vlastnosti	647
3.3	„Exchange Traded Notes“	648

3.4	Úvěrové (kreditní) dluhopisy	649
3.4.1	Základní druhy úvěrových dluhopisů	650
3.4.1.1	Úvěrové dluhopisy s vloženým CDS	650
3.4.1.1.1	Standardní úvěrové dluhopisy s vloženým CDS	650
3.4.1.1.2	Košové úvěrové dluhopisy s vloženým CDS	653
3.4.1.2	Úvěrové dluhopisy veškerých výnosů	653
3.4.1.3	Úvěrové dluhopisy úvěrového rozpětí	653
3.4.2	Sekuritizované kolateralizované dluhopisy	654
3.4.2.1	Podstata sekuritizace, její charakteristika a ekonomický význam	654
3.4.2.2	Druhy (resp. způsoby) sekuritizace	658
3.4.2.2.1	Tradiční sekuritizace	658
3.4.2.2.2	Syntetická sekuritizace	659
3.4.2.3	„Collateralized debt obligations“	660
3.4.2.3.1	Hotovostní „Collateralized debt obligations“	661
3.4.2.3.2	Syntetické „Collateralized debt obligations“	661
3.4.2.4	Další vlastnosti kolateralizovaných dluhopisů	662
3.4.2.5	Kolateralizované dluhopisy vytvořené resekuritizací	663
4	Cenné papíry strukturovaných fondů	664
4.1	Strukturované fondy kolektivního investování	664
4.1.1	Členění strukturovaných fondů podle podkladových aktiv	664
4.1.2	Členění strukturovaných fondů podle vymezení doby jejich trvání	664
4.1.2.1	Strukturované fondy na dobu určitou	665
4.1.2.2	Strukturované fondy s možností předčasného ukončení	665
4.1.3	Členění strukturovaných fondů podle faktoru rizikovosti	665
4.1.3.1	Zajištěné strukturované fondy	665
4.1.3.2	Částečně zajištěné strukturované fondy	666
4.1.3.3	Nezajištěné strukturované fondy	666
4.1.4	Konstrukční vlastnosti strukturovaných fondů	666
4.2	Strukturované fondy kvalifikovaných investorů	668
5	Sekuritizované pákové deriváty	669
5.1	Warranty	669
5.1.1	„Plain Vanilla“ warranty	669
5.1.2	Exotické warranty	674
5.1.2.1	Bariérové warranty	674
5.1.2.1.1	Knock-out warranty	675
5.1.2.1.1.1	Knock-out warranty bez stop loss bariéry	676
5.1.2.1.1.2	Knock-out warranty se stop-loss bariérou	676
5.1.2.1.1.3	Rolovací Knock-out warranty	676
5.1.2.1.1.4	Další konstrukce Knock-out warrantů	677
5.1.2.1.2	Ostatní druhy bariérových warrantů	677
5.1.2.2	Binární warranty	678
5.1.2.3	Pásmové warranty	678

5.1.2.4	Další druhy exotických warrantů.....	679
5.2	Knock-out certifikáty	679
5.2.1	Knock-out certifikáty s ohraničenou dobou životnosti.....	681
5.2.1.1	Časově omezené Knock-out certifikáty bez stop-loss bariéry	681
5.2.1.2	Časově ohraničené Knock-out certifikáty se stop-loss bariérou	684
5.2.2	Knock-out certifikáty s neomezenou dobou životnosti.....	684
5.2.2.1	Časově neomezené Knock-out certifikáty bez stop-loss bariéry	685
5.2.2.2	Časově neomezené Knock-out certifikáty se stop-loss bariérou	685
5.2.3	Základní odlišnosti knock-out certifikátů oproti knock-out warrantům	685
5.3	„Contracts for Difference“	687
5.3.1	Základní charakteristika instrumentů „Contracts for Difference“	687
5.3.2	Praktické používání instrumentů „Contracts for Difference“	690
5.3.3	Specifika obchodování instrumentů „Contracts for Difference“	691
6	Kombinace strukturovaných produktů s jinými finančními instrumenty... 695	

KAPITOLA 10

REGULACE A DOHLED VE FINANČNÍM SYSTÉMU 697

1	Regulace finančního systému jako součást státní hospodářské politiky	698
2	Vymezení pojmů „regulace“ a „dohled“	698
2.1	Regulace	699
2.2	Dohled	699
3	Regulace a dohled nad finančními institucemi	700
3.1	Základní typy možného tržního selhání ve finančním systému	701
3.2	Soudobé systémy dohledu nad činnostmi finančních institucí	703
3.2.1	Specializované systémy dohledu	704
3.2.1.1	Sektorové (resp. institucionální) systémy dohledu	704
3.2.1.2	Funkcionální systémy dohledu	705
3.2.1.3	Cílové systémy dohledu	705
3.2.2	Institucionálně integrované systémy dohledu	705
3.2.2.1	Částečně integrované systémy dohledu.....	706
3.2.2.2	Plně integrované systémy (tzv. jednotného) dohledu	706
3.3	Samoregulace	707
3.4	Regulace a dohled nad jednotlivými druhy finančních institucí	707
3.4.1	Vymezení sektorů finančního systému pro účely regulace a dohledu	708
3.4.2	Specifické faktory regulace a dohledu v sektoru bankovníctví.....	708
3.4.3	Specifické faktory regulace a dohledu v sektoru investičních služeb	711
3.4.3.1	Specifika regulace a dohledu nad činnostmi obchodníků s cennými papíry	711
3.4.3.2	Specifika regulace a dohledu nad fondy kolektivního investování	715
3.4.3.3	Specifika regulace a dohledu nad penzijními společnostmi, resp. penzijními fondy.....	716
3.4.3.4	Specifika regulace a dohledu nad burzami, resp. „organizátory regulovaných trhů“	717

3.4.4	Specifické faktory regulace a dohledu v sektoru pojišťovnictví	718
3.4.5	Regulace a dohled nad poskytováním dalších druhů finančních služeb	719
4	Regulace a dozorování finančních konglomerátů.....	719
4.1	Specifické faktory rizikovosti finančních konglomerátů	720
4.2	Konsolidovaný dohled nad finančními konglomeráty	723
5	Mezinárodní regulace a dohled	724
5.1	Soudobé způsoby mezinárodní regulace a dohledu	724
5.2	Soudobý vývoj mezinárodní regulace a dohledu ve finančním sektoru.....	725

KAPITOLA 11

SOUDOBY VÝVOJ SVĚTOVÉHO FINANČNÍHO SYSTÉMU A SVĚTOVÉ EKONOMIKY.....727

1	Vývojové trendy finančních trhů a světového finančního systému	728
1.1	Všeobecné předpoklady rozvoje finančních trhů	728
1.1.1	Komputerizace.....	728
1.1.2	Intelektualizace	728
1.2	Faktory ovlivňující podmínky finančního podnikání	729
1.2.1	Liberalizace finančních toků	729
1.2.2	Harmonizace regulace a dohledu.....	729
1.3	Nejvýznamnější soudobé vývojové trendy světového finančního systému	730
1.3.1	Vývojové tendence finančních institucí.....	730
1.3.1.1	Proces institucionalizace	730
1.3.1.2	Proces konsolidace finančních institucí.....	730
1.3.2	Trendy ve vytváření nových druhů finančních produktů a služeb	731
1.3.3	Integrace a internacionalizace finančních trhů	732
1.3.3.1	Proces integrace finančních trhů	732
1.3.3.2	Proces internacionalizace finančních trhů	732
2	Rizikové faktory soudobého finančního systému a světové ekonomiky ..	733
2.1	Faktory ekonomické povahy ohrožující funkčnost světové ekonomiky	733
2.1.1	Zadlužování ekonomických subjektů.....	733
2.1.2	Rostoucí dominance nadnárodních korporací.....	734
2.1.3	Zaostávání státní regulace, dohledu a jejich mezinárodní harmonizace	735
2.2	Role člověka jako tvůrce a uživatele finančního a ekonomického systému	737
3	Celosvětová globalizace finančního systému a ekonomiky	738

DOSLOV..... 739

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 741

Vážení čtenáři,

když mě pan profesor Rejnuš požádal o úvodní slovo k této knize, byl jsem takovou nabídkou opravdu poctěn a s potěšením jsem ji přijal. Pana profesora si velice vážím jako jednoho z největších odborníků na oblast finančních trhů a publikace, jichž je autorem, považuji za ty nejlepší průvodce složitým a spletitým světem burz, investičních nástrojů a portfoliových investic, jež čtenář vůbec může mít v českém jazyce k dispozici.

Tato publikace, stejně jako její předchozí úspěšná vydání, si neklade nijak skromný cíl. Je koncipována jako komplexní učebnice finančního trhu pro každého bez ohledu na jeho vzdělání, zkušenosti či postavení a společně s autorem věříme, že se jí stane i ve skutečnosti. O tom však již budete rozhodovat vy, čtenáři. Čtenáři z řad studentů ekonomických oborů i jejich pedagogů, z řad individuálních investorů i zaměstnanců finančních institucí a samozřejmě i z řad laické veřejnosti, která s investováním na kapitálových trzích prozatím nemá žádné zkušenosti. Autor knihy věnoval velkou pozornost právě tomu, aby kniha byla svým obsahem na vysoké odborné úrovni a zároveň aby byla srozumitelná široké veřejnosti. Aby poskytla nejen kvalitní teoretický fundament, ale aby dokázala připravit na praktické aspekty investování. Meziročně sice trvale roste počet obyvatel České republiky, kteří část svých úspor směřují do akcí, dluhopisů, podílových listů, certifikátů a dalších investičních nástrojů, nicméně počet těch, jejichž investiční obzor začíná a končí termínovaným vkladem či spořicí účet, zůstává i nadále velmi vysoký. V tomto ohledu má Česká republika stále co dohánět, a to nejen za vyspělejším „západem“, ale třeba i za sousedním Polskem, kde se zejména domácí varšavská burza těší vysoké popularitě. Věřím, že i tato kniha přispěje k tomu, aby se investování na kapitálových trzích stalo samozřejmou součástí života naší společnosti.

Závěrem nezbyvá než vám, čtenářům, popřát, aby kniha přinejmenším naplnila vaše očekávání a nezanedbatelným způsobem vám dopomohla k úspěšnému počínání v turbulentním, svébytném světě finančních trhů.

Ing. Marek Polka
obchodní ředitel
Fio banka, a.s.

Vážení čtenáři,

rád jsem se ujal možnosti psát čtenářské doporučení na další vydání zajímavé publikace Finanční trhy od profesora Oldřicha Rejnuše. To mimo jiné i z důvodu naší vzájemné dlouholeté známosti z dob mých studií a krátkého akademického působení na Mendelově univerzitě v Brně, kde mi profesor Rejnuš vedl diplomovou práci a posléze působil i jako můj školitel a vedoucí katedry.

Přidanou hodnotu v publikaci Finanční trhy od profesora Rejnuše vidím zejména v její komplexnosti a dále systematickém provázání jednotlivých segmentů a nástrojů finančního trhu. Tímto způsobem je tato publikace originální. Tvorba takto pojaté publikace musela představovat pověstnou „mravenčí práci“, jelikož problematika finančních trhů je složitá a najít a správně popsat na něm působící vzájemné vazby muselo být časově náročné. Rovněž bych chtěl vyzdvihnout čtenářsky přívětivý styl psaní a vysoký počet praktických příkladů, které složitou problematiku vhodným způsobem ilustrují a doplňují.

Publikaci Finanční trhy bych určitě doporučil každému, kdo má o problematiku finančních trhů zájem či se této problematice věnuje v rámci své profese. Jedná se o literaturu, která komplexním způsobem popisuje fungování finančních trhů, což vysvětluje i její vysoký počet stran. Z tohoto důvodu rovněž využíváme publikaci Finanční trhy i v rámci koncernu Partners Financial Services, a.s., v rámci svých vzdělávacích projektů, na kterých velmi úzce spolupracujeme právě i s profesorem Oldřichem Rejnušem.

Ing. Petr Borkovec
předseda představenstva
Partners Financial Services, a.s.

Vážený čtenáři

je mi ctí, že mám možnost napsat několik vět do této vynikající publikace. Dle mého názoru se jedná o nejucelenější práci z oblasti finančního bankovníctví. Prof. Rejnuš nám předkládá publikaci, která by měla patřit do knihovny každého obchodníka s cennými papíry. Čtenářům velmi přitažlivě vysvětluje zákonitosti fungování finančních a kapitálových trhů. Zvláště kapitoly týkající se Strukturovaných produktů nemají v dostupné literatuře konkurenci. Panu profesorovi se podařilo složité téma popsat srozumitelným jazykem, pochopitelných pro širokou laickou i odbornou veřejnost. Publikace je natolik čtivá a srozumitelná, že ji v České spořitelně, a.s., používáme jako základní učební pomůcku pro školení našich investičních specialistů a privátních bankéřů.

Jsem osobně velmi potěšen, že s panem profesorem mohu spolupracovat a věřím, že profesor Rejnuš vychová ještě mnoho investičních nadšenců a bankovních odborníků.

Jiří Ubry
ředitel odboru podpora obchodů
Česká spořitelna, a.s.

Vážení čtenáři,

již čtvrté vydání jakékoliv odborné publikace v rychlém sledu za sebou svědčí o tom, že kniha si našla svoje místo na trhu, že svým obsahem trefila potřebu edukace ve zkoumané oblasti, že nachází stále další čtenáře! Touto „trefou do černého“ se stala publikace prof. Rejnuše, kterou máte před sebou!

Tento výsledek nelze považovat za náhodu! Naopak! Úspěch publikace je výsledkem několika faktorů: přitažlivé, denní praxí prověřené, přece však pro řadu čtenářů stále ještě trochu exotické téma, trvalá aktualizace zkoumaných jevů a dat, přínos autora ve schopnosti podat i ta nejobtížnější témata přesvědčivě a srozumitelně. Když se ponořím do studia textu, který je předmětem mého zájmu, jako bych slyšel výklad prof. Rejnuše s jeho příslovečnou dikcí a důrazem na to nejpodstatnější, nejdůležitější.

Prof. Rejnuš v každém dalším vydání reaguje na dění ve světě finančních trhů a obohacuje publikaci o nově pojatá témata. V tomto vydání byla mimo jiné zdůrazněna samostatnou kapitolou problematika regulace a dohledu ve finančním systému, což zcela odpovídá potřebě regulátora, potažmo celé společnosti, „hrát“ na tomto trhu podle pravidel fair play!

V předcházejícím vydání jsem akcentoval encyklopedický obsah a rozměr publikace, který je výsledkem autorova komplexního přístupu ke zkoumané problematice! Věřte, milí čtenáři, že prof. Rejnuš nás opět nezklamal a kniha nabyla z hlediska obsahového, což se projevilo i v nárůstu počtu stran publikace. Nic však neztratila na erudici a čtivosti!

Proto mohu publikaci doporučit všem zájemcům, kteří předmětnou problematiku chtějí zkoumat jak z perspektivy studia, tak z pohledů praxe.

Ing. Martin Slezák
náměstek ředitele pobočky
Česká národní banka

Úvod

Kniha je koncipována jako systémově pojatá odborná publikace, jejímž cílem je co nejkompaktněji postihnout principy a zákonitosti fungování finančních trhů a současně vytvořit ucelený systém soudobých finančních investičních instrumentů z hlediska jejich charakteristických vlastností.

Po základech teorie finančního trhu a systemizaci jednotlivých finančních institucí a jejich produktů je následně řešena otázka úroku jako nejvýznamnější ekonomické kategorie finančního trhu. Na to navazuje teorie finančních investic, ze které vyplývají jednotlivé faktory ovlivňující chování investorů. Následně je provedeno systémové vymezení finančních a reálných investičních instrumentů, které jsou rozděleny do čtyř základních skupin, a to na klasické investiční nástroje, termínové derivátové instrumenty, cenné papíry majetkových investičních a podílových fondů a strukturované produkty. Každé této skupině je věnována samostatná kapitola; v nich jsou systémově členěny a podrobně charakterizovány všechny investiční instrumenty, jež do nich z hlediska svých vlastností spadají, přičemž je věnována pozornost i metodám jejich oceňování a způsobům obchodování. A v závěru publikace je zařazeno pojednání o soudobých způsobech regulace a dohledu ve finančním systému a o současných vývojových tendencích světového finančního systému a světové ekonomiky, vedoucích až k celosvětové globalizaci, přičemž jsou charakterizovány jak kladné, tak i záporné stránky tohoto vývoje.

Publikace je určena především odborným pracovníkům všech druhů finančních institucí, legislativcům vytvářejícím zákonné a podzákonné normy v oblasti finančního podnikání, ekonomicky orientovaným právníkům a rovněž i učitelům a studentům ekonomicky a právně zaměřených vysokých škol. Ale současně je určena i těm, kteří se problematikou finančních trhů zatím sice nezabývali, ale mají o ni zájem a chtějí získat vědomosti, jež jsou v soudobém světě potřebné jak pro každodenní život, tak i pro fungování celé lidské společnosti.

Brno, duben 2014

prof. Ing. Oldřich REJNUŠ, CSc.

Poděkování:

Autor děkuje Ing. Oldřichu Šobovi, Ph.D., Ing. Vladimíře Kučerové, Ph.D., Ing. Borisu Šturcovi, Ph.D., doc. Ing. Evě Vávrové, Ph.D., Ing. Daliboru Pánkovi, Ph.D., Ing. Romanu Ptáčkovi, Ph.D., a Ing. Janu Budíkovi, Ph.D., za poskytnutou odbornou pomoc.

Zároveň děkuje Mgr. Jarmile Rejnušové a Mgr. Kamile Novákové za jazykovou úpravu.

A v neposlední řadě děkuje i čtenářům předchozích vydání (především svým studentům) za předání celé řady doporučení a připomínek, které byly do tohoto vydání zapracovány.

SUMMARY

The book is designed as a comprehensive, systematically outlined publication, the goal of which is to include basic range of issues concerning function of financial markets and, at the same time, to create a comprehensive system of contemporary investment instruments from the point of view of its characteristics.

Introduction into theory of financial markets and systemization of individual financial institutions and products are followed by interest as the most important economic category of financial market. Thereafter, the author deals with theory of financial investments, out of which arise individual factors, influencing investors' behaviors. This is followed by systemic definition of basic sorts of financial investment instruments, that are subsequently sorted out in accordance with the most important characteristics into four basic groups: "classical" investment instruments, term derivative contracts, collective investment securities and "structured products". Each of these groups of investment tools is dealt with in following chapters individually; particular types of investment instruments, belonging into above mentioned groups, are systematically segmented and characterized. At the same time, the author focused on the most important methods of evaluation and ways of trade. In the end, contemporary ways of regulation and developmental trends of world financial system are mentioned; it leads gradually to worldwide globalization, where both positive and negative aspects of this development are characterized.

The book is dedicated to experts in all sorts of financial institutions as well as to legislators who create legal standards in the fields of financial business, to lawyers who specialize in economics, to teachers and students of Faculties of Law and Economics. And last but not least, it is dedicated to all those who have not pursued issues of financial markets yet, but who are, however, interested in it and who are willing to acquire knowledge, necessary in contemporary world for everyday life of both individuals and society.

Brno, April 2014

prof. Ing. Oldřich REJNUŠ, CSc.

VORWORT

Das vorliegende Buch ist als systemisch aufgenommenes Fachband aufgebaut, dessen Zweck darin besteht, auf eine möglichst komplexe Art und Weise alle Prinzipien und Gesetzmäßigkeiten der Funktionsweise der Finanzmärkte zusammenzufassen und zugleich ein komplexes System gegenwärtiger Finanzinstrumente aus der Sicht ihrer charakteristischen Eigenschaften hervorzubringen.

Der Finanzmarkttheorie und der Systematisierung der Finanzinstitute folgt das Thema des Zinses, das die wichtigste wirtschaftliche Kategorie des Finanzmarktes darstellt. Anschließend wird die Theorie der Finanzinvestitionen behandelt, aus der die einzelnen Faktoren des Anlegerverhaltens hervorgehen. Nachfolgend werden systemisch sowohl Finanz- als auch Realanlageinstrumente abgegrenzt. Diese werden in vier Kategorien eingestuft und zwar in klassische Anlageinstrumente, Finanzderivate, Wertpapiere der Investitions- sowie Beteiligungsfonds und strukturierte Finanzprodukte. Jede von den genannten Kategorien wird in einem besonderen Kapitel behandelt. Alle Anlageinstrumente werden systemisch kategorisiert und im Detail charakterisiert, wobei in diesem Zusammenhang auch Bewertungs- und Handelsmethoden beachtet werden. Das abschließende Kapitel erläutert die gegenwärtigen Ansätze zu der Finanzmarktregulierung sowie Finanzmarktaufsicht und wendet sich der Frage nach den aktuellen in die Globalisierung mündenden Tendenzen im Weltfinanzsystem und der Weltwirtschaft zu, wobei Vor- sowie Nachteile dieser Entwicklung erörtert werden.

Das Buch wendet sich insbesondere an Mitarbeiter von Finanzinstituten aller Art, Gesetzgeber, die für die gesetzlichen sowie untergesetzlichen Normen im Bereich des Unternehmens in der Finanzbranche verantwortlich sind, Wirtschaftsjuristen und genauso an Dozenten und Studenten der Wirtschaft- und Jurawissenschaften. Das Buch ist so geschrieben, dass auch Interessente, die bisher mit der Finanzmarkttheorie nicht vertraut sind, vorgestellte Kenntnisse erwerben können. Diese Kenntnisse sind in der Gegenwart von einer außergewöhnlichen Bedeutung, sowohl aus der Sicht des Einzelnen im Alltag, als auch aus der Sicht der ganzen Menschengemeinschaft.

Brünn, April 2014

prof. Ing. Oldřich REJNUŠ, CSc.

ВВЕДЕНИЕ

Книга является специализированной, систематизированной публикацией, цель которой состоит в наиболее комплексном постижении принципов и закономерностей функционирования финансовых рынков, а также создании комплексной системы современных финансовых инвестиционных инструментов с точки зрения их характерных особенностей.

После представления основ теории финансового рынка и систематизации отдельных финансовых учреждений и их продуктов, рассматривается вопрос начисления процентов, как важнейшей экономической категории финансового рынка. Далее следует теория финансовых вложений, из которой исходят отдельные факторы, влияющие на поведение инвесторов. Проводится системное определение финансовых и реальных инвестиционных инструментов, разбитых на четыре группы: классические инвестиционные инструменты, производные деривативные инструменты, ценные бумаги имущественных инвестиционных и паевых фондов, структурированные продукты. Каждой из этих групп отводится отдельная глава, в которой в системном порядке разделены и подробно охарактеризованы все инвестиционные инструменты, относящиеся к ним по своим свойствам, а также уделяется внимание методам оценки и способам ведения бизнеса. В заключительной части публикации излагается трактовка современных способов регулирования и надзора в финансовой системе, существующих в настоящее время тенденций развития мировой финансовой системы и мировой экономики, ведущих к мировой глобализации. Наряду с этим приведена характеристика как положительных, так и отрицательных аспектов данного развития.

В первую очередь публикация предназначена для специалистов, занятых во всех типах финансовых учреждений; для законодателей, создающих законы и подзаконные акты в области финансового бизнеса; для юристов, специализацией которых является экономическое право; а также для преподавателей и студентов экономических и юридических вузов. Однако, она адресована и тем, кто еще пока не занимался проблематикой финансовых рынков, но проявляет к ней интерес и стремится получить знания, которые в современном мире необходимы как в повседневной жизни, так и для функционирования всего человеческого общества.

Брно, апрель 2014 г.

проф. инж. Олдржих РЕЙНУШ, кандидат наук

KAPITOLA 1.

FINANČNÍ TRHY, JEJICH VYMEZENÍ A FUNKCE V EKONOMICE

- 1. ÚVOD DO TEORIE FINANČNÍCH TRHŮ**
- 2. PODSTATA INVESTIC A ZÁKLADNÍ
ZPŮSOBY JEJICH ČLENĚNÍ**
- 3. ČLENĚNÍ FINANČNÍHO TRHU**
- 4. STRUKTURA TRHU CENNÝCH PAPÍRŮ**
- 5. EFEKTIVNOST FUNGOVÁNÍ FINANČNÍCH
TRHŮ**
- 6. FAKTORY INTEGRACE JEDNOTLIVÝCH
SEGMENTŮ FINANČNÍHO TRHU**

1 ÚVOD DO TEORIE FINANČNÍCH TRHŮ

V každé ekonomice se běžně stává, že se ekonomické subjekty dostávají do situací, kdy mají buď přebytek, nebo naopak nedostatek peněžních prostředků, který jim brání v realizaci jimi zamýšlených činností. Někdo např. vymyslí vynález, který by mohl mít pro společnost značný význam. Nemá však prostředky na to, aby jej zrealizoval. Jiný naopak v daném okamžiku disponuje nevyužitými penězi. Pokud se podaří tyto dva subjekty vzájemně propojit, dojde k zavedení uvedeného vynálezu do praxe a vynálezce, poskytovatel peněz i ekonomika si polepší.

Stejně jako jednotlivci mohou peněžní prostředky potřebovat i firmy nebo stát. Firma může potřebovat peníze např. na modernizaci výroby nebo na umístění svých nových výrobků na trh; místní správa na výstavbu nové nemocnice, na opravu komunikace nebo školy; vláda na výstavbu vojenského letiště nebo na odstraňování následků vzniklých v důsledku přírodní katastrofy.

Peněžní prostředky tedy mohou potřebovat všechny druhy ekonomických subjektů, a to jak domácnosti, firmy, tak i stát. **A je posláním finančních trhů, aby přemísťovaly peníze od přebytkových subjektů** (které jich mají v dané době nadbytek) **k subjektům deficitním** (které si naopak přejí utratit více, než kolika penězi disponují), **a to především k těm, jež pro ně mají nejefektivnější využití.**

A protože finanční trh nemůže fungovat samostatně, nýbrž pouze v rámci celého finančního systému, jež je zase nedílnou součástí ekonomiky, **nelze ani teorii finančního trhu chápat odděleně ani od jiných oblastí finanční teorie, ani od ekonomie jako vědní disciplíny, za jejíž součást je možno finanční teorii – nazývanou též „peněžní ekonomie“ – považovat.**

1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ PENĚZ

Je zřejmé, že jak fungování finančního trhu, tak i činnost celého finančního systému jsou podmíněny existencí peněz. To vyplývá jednak z toho, že v moderní ekonomice je peněžní směna nutným předpokladem fungování všech existujících druhů trhů, jednak z toho důvodu, že v rámci finančního systému zabezpečují peníze ještě i další funkce, kterých postupně nabyly v průběhu svého vývoje. A to je také důvod, proč je zapotřebí věnovat jejich vývoji alespoň krátce pozornost.

Ekonomická teorie považuje peníze za jeden z největších objevů lidstva. Tento názor vychází především z toho, že zavedení peněz vyřešilo problémy s naturální směnou (která vyžadovala tzv. oboustrannou shodu potřeb). Tu nahradila směna peněžní, jež (protože peníze fungují jako prostředek směny) oboustrannou shodu potřeb nevyžadují. Přitom je zřejmé, že podmínkou toho, aby mohlo „něco“ vykonávat tuto univerzální funkci bylo, že toto „něco“ museli být všichni lidé ochotni přijímat, což bylo podmíněno tím, že si jsou jisti, že „to“ kdykoli přijme každý jiný člověk.¹

¹ Problematika vývoje peněz je podrobně popsána v publikaci HOLMAN, R. *Ekonomie* [33].

Zpočátku byla důvěra lidí v peníze založena na tom, že jejich funkci plnily drahé kovy (především zlato a stříbro), které mezi lidmi obíhaly fyzicky. Podstatou této důvěry bylo všeobecné vědomí, že drahé kovy jsou dlouhodobě vzácné a homogenní,¹ na což brzy logicky navázala ražba zlatých a stříbrných mincí. Nicméně se později ukázalo, že podstatou peněz není, zda jsou vyrobeny z drahých kovů či nikoli, nýbrž, že rozhodující je důvěra lidí v to, že je za drahé kovy mohou kdykoli bezproblémově vyměnit. To se prokázalo zavedením papírových peněz směnitelných za zlato, jež zpočátku emitovaly soukromé banky, na což později navázalo prohlášení peněz (bankovek a mincí) za zákonné platidlo, v důsledku čehož je již nebylo možné nikým odmítnout. Tím se stalo, že důvěra v peníze začala souviset s důvěrou lidí ve státní moc.

Další etapou ve vývoji finančního systému bylo postupné rozšiřování bankovních služeb včetně zavádění šeků (a posléze platebních karet). To umožnilo lidem disponovat s penězi uloženými na bankovních účtech i jinak než pouze prostřednictvím hotovostních peněz, a tudíž vlastně vznikly první finanční – v tomto případě platební instrumenty. Ty na jedné straně umožnily lidem bezhotovostní platit, zároveň však způsobily, že jejich prostřednictvím prováděné platby si banky musely mezi sebou vzájemně vyúčtovat a udíř začít realizovat mezibankovní převody peněz „z účtu na účet“.

V době naturální směny byla vzájemná výměna dvou produktů jediným obchodním aktem. Při obchodní výměně s využitím peněz tomu tak už ovšem nebylo, protože tím, že se peníze (jako prostředek směny) začaly včleňovat mezi obě vzájemně směňovaná zboží, tak se akt souběžného prodeje a koupě zpravidla rozdělil na dva, časově odlišné směnné akty.² Z toho vyplývá, že ekonomické subjekty začaly (i když zpočátku většinou pouze dočasně) disponovat určitou „peněžní hotovostí“, kterou mohly držet buď ve formě oběživa (držbou bankovek a mincí), nebo ji mohly mít uloženu na bankovních účtech. Jinými slovy se stalo, že lidé (resp. ekonomické subjekty) začaly vlastnit různá množství peněz, které začaly tvořit součást jejich majetku (bohatství). Vedle peněžních zůstatků ovšem vlastnili i jiné statky, jako např. pozemky, domy, resp. různé movité věci, ke kterým posléze přibyly i různé druhy finančních investičních instrumentů (akcie, dluhopisy apod.). Všechna tato aktiva představují bohatství jejich majitelů, nicméně pokud se týče jejich vlastností, tak těmi se mohou podstatně lišit. Některá z nich přinášejí svým vlastníkům výnosy, ale může být obtížné je směnit za hotové peníze. Jiná jsou naopak likvidní, avšak žádné významné výnosy svým majitelům nepřinášejí, přičemž nejlikvidnějším aktivem jsou peníze. A poněvadž jsou vysoce likvidní a lze je kdykoli směnit za kterékoli „zboží“, existuje po nich z tohoto důvodu pochopitelně poptávka (tzv. poptávka po peněžních zůstatcích). A protože na finančních trzích jsou „zbožím“ různé druhy tzv. finančních investičních nástrojů, jejichž nákupem majitelé peněžních zůstatků své peníze investují, čímž je mění ve finanční kapitál (nesoucí výnos), pomáhají tím financovat činnost celého ekonomického systému, jehož jsou příslušný finanční trh a potažmo i celý finanční systém nedílnou součástí.

¹ Jejich hodnotu bylo možno poměrně jednoduše určit, např. zvážením (což třeba u drahých kamenů možné není).

² Nejprve něco směníme za peníze (prodáme) a teprve později za ně nakoupíme něco jiného.